

FITXA IDENTIFICATIVA**DADES DE L'ASSIGNATURA**

Codi: 35392
Nom: Gramàtica històrica catalana
Cicle: Grau
Crèdits ECTS: 6
Curs acadèmic: 2026-27

TITULACIONS

Titulació	Centre	Curs	Període
1001 - G.Filologia Catalana	Facultat de Filologia, Traducció i Comunicació	3	Primer quadrimestre

MATÈRIES

Titulació	Matèria	Caràcter
1001 - G.Filologia Catalana	Diacronia de la llengua catalana	OBLIGATÒRIA

COORDINACIÓ

LLUCH CRESPO GEMMA

PEREZ SALDAÑA MANUEL

CASANOVA HERRERO EMILI

RESUM

L'assignatura Gramàtica històrica catalana té els objectius següents:

1. Ensenyar l'estudiant a entendre i explicar els canvis lingüístics del llatí al català.
2. Ensinar l'alumne en les tècniques de la lingüística diacrònica.
3. Acostumar l'alumne a enfrontar-se a textos antics i saber-los comentar.
4. Relacionar la gramàtica històrica catalana amb la de les altres llengües romàniques.
5. Familiaritzar els estudiants amb els problemes teòrics i metodològics de la disciplina i saber interpretar monografies.

6. Ensinar els alumnes en el maneig i la recerca de les fonts i la bibliografia de la disciplina.
7. Desenvolupar les estratègies crítiques i analítiques dels estudiants per a resoldre els problemes que planteja la gramàtica històrica catalana.
8. Situar els canvis en un espai, un temps i en un context.

CONEXEMENTS PREVIS

RELACIÓ AMB ALTRES ASSIGNATURES DE LA MATEIXA TITULACIÓ

No s'ha especificat restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

ALTRES TIPUS DE REQUISITS

Coneixements previs de caràcter genèric.

COMPETÈNCIES / RESULTATS D' APRENENTATGE

1001 - G.Filologia Catalana

Comparar i analitzar constituents de la llengua pròpia amb els d'altres llengües.

Conèixer l'evolució històrica interna i externa de la llengua catalana i la seua aplicació per al comentari de textos en perspectiva històric-filològica.

Conèixer la gramàtica i desenvolupar les competències comunicatives en llengua catalana.

Demostrar un compromís ètic en l'àmbit filològic, centrant-se en aspectes tals com la igualtat de gèneres, la igualtat d'oportunitats, els valors de la cultura de la pau i els valors democràtics i els problemes mediambientals i de sostenibilitat així com el coneixement i l'apreciació de la diversitat lingüística i la multiculturalidad.

Interrelacionar diferents àrees d'estudis humanístics.

Que els estudiants tinguin la capacitat d'arreglar i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seua àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguen una reflexió sobre temes rellevants d'índole social, científica o ètica.

Ser capaç de identificar problemes i temes d'investigació i avaluar-ne la rellevància en l'àrea de la filologia catalana, així com per iniciar-se en aquests temes d'investigació.

Ser capaç de localitzar, manejar i sintetitzar informació bibliogràfica en l'àrea de la filologia catalana.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. Introducció a la gramàtica històrica catalana.

- 1.1. El canvi lingüístic. Sincronia i diacronia.
- 1.2. El català contrastat amb les llengües romàniques més pròximes.
- 1.3. Cultismes i formes tradicionals en el català actual. Regles generals.
- 1.4. Relació de la gramàtica històrica amb altres disciplines afins.
- 1.5. Qüestions generals de mètode en gramàtica històrica

2. Fonètica i fonologia històriques catalanes (I). El vocalisme.

- 2.1. L'evolució de les vocals tòniques i àtones. Grups vocàlics.
- 2.2. Tipus de iod. La diftongació en català.

3. Fonètica i fonologia històriques catalanes (II). El consonantisme.

- 3.1. L'evolució del consonantisme. Del sistema consonàntic llatí al català.
- 3.2. Els grups consonàntics.

4. Morfosintaxi històrica catalana (I).

- 4.1. Tendències en l'evolució morfològica.
- 4.2. El nom i l'adjectiu: el gènere, el nombre i el cas.
- 4.3. Els determinants i quantificadors. Els pronoms personals i els relatius.

5. Morfosintaxi històrica catalana (II). La morfosintaxi verbal.

- 5.1. La morfologia verbal.
- 5.2. Reajustament en les formes i funcions.

6. Morfosintaxi històrica catalana (III).

- 6.1. L'evolució sintàctica. Els orígens de la frase catalana.
- 6.2. Les preposicions i els adverbis.
- 6.3. Les conjuncions.

Els resultats d'aprenentatge són:

Comparar i analitzar constituents de la llengua pròpia amb els d'altres llengües.

Conèixer l'evolució històrica interna i externa de la llengua catalana i la seua aplicació per al comentari de

textos en perspectiva històric-filològica.

Conèixer la gramàtica i desenvolupar les competències comunicatives en llengua catalana. Interrelacionar diferents àrees d'estudis humanístics.

Que els estudiants tinguin la capacitat d'arreglar i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seua àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguen una reflexió sobre temes rellevants d'índole social, científica o ètica.

Ser capaç de identificar problemes i temes d'investigació i avaluar-ne la rellevància en l'àrea de la filologia catalana, així com per iniciar-se en aquests temes d'investigació.

Ser capaç de localitzar, manejar i sintetitzar informació bibliogràfica en l'àrea de la filologia catalana.

VOLUM DE TREBALL (HORES)

ACTIVITATS PRESENCIALS

Activitat	Hores
Teoria	60,00
Total hores	60,00

ACTIVITATS NO PRESENCIALS

Activitat	Hores
Assistència a altres activitats	0,00
Elaboració de treballs individuals o en grup	28,00
Estudi i treball autònom	0,00
Preparació de classes	20,00
Preparació d'activitats d'avaluació	36,00
Resolució de casos pràctics	6,00
Total hores	90,00

METODOLOGIA DOCENT

Els continguts de l'assignatura, de caràcter teòric i pràctic, s'introdueixen partint dels coneixements previs de l'aprenent -llatí, fonologia i morfosintaxi-, que haurà de participar de forma activa en el desenvolupament de l'aprenentatge.

Els alumnes disposaran d'un dossier de textos expressament recomanats, els quals complementen les classes teoricopràctiques.

Els estudiants realitzaran, de forma individual, activitats pràctiques relacionades amb el contingut de l'assignatura, les quals seran corregides en les classes pràctiques.

Els estudiants realitzaran els comentaris lingüístics de textos que els facilitarà el professor.

Pel que fa a les hores no presencials, els estudiants les dedicaran a:

1. l'estudi i preparació de les classes teoricopràctiques,
2. la preparació i realització d'activitats pràctiques,
3. la preparació i realització del treball de comentari lingüístic,
4. la preparació i realització de la prova escrita final.

Els professors i els estudiants faran servir l'Aula Virtual i el correu electrònic com a mitjà per comunicar canvis, detalls sobre les activitats pràctiques, etc. No obstant això, es recomana l'assistència a les tutories presencials per a tractar qüestions o dubtes de caràcter individual o específic.

En el marc del cicle *Les autores i els autors a les aules*, es podrà organitzar sessions amb ponents invitats. A l'inici del període docent de l'assignatura, s'informarà de les possibles activitats complementàries que s'organitzaran i de la incidència que puguen tenir en la docència i l'avaluació.

L'honestedat intel·lectual és vital en les comunitats acadèmiques i per a la justa avaluació del treball de l'alumnat. Tots els treballs presentats en aquest curs han de ser d'autoria original. La mera substitució en un text font d'elements de cohesió textual, com ara connectors, o el recurs a la sinonímia no eviten que el resultat constituïska un plagi. No s'admetran treballs en els quals es faci ús de col·laboració fraudulenta o la composició amb ajuda d'intel·ligència artificial (ChatGPT o altres).

cute; amb ajuda d'intel·ligència artificial (ChatGPT o altres).

AVALUACIÓ

L'avaluació de l'aprenentatge de l'estudiant es durà a terme a partir de dos elements:

- a. Una prova final escrita i amb preguntes tipus test, que avaluarà els coneixements teòrics i pràctics, així com l'adquisició de les competències generals i específiques. Aquesta part constituirà el 70% de la nota. La prova escrita final inclourà:
  1. Qüestions teoricopràctiques relacionades amb la gramàtica històrica catalana i amb la seua metodologia (50% de la nota final).

2. Comentari d'un text fet a classe o qüestions sobre un o més dels textos del dossier de textos expressament recomanats (20% de la nota final).
- b. Activitats pràctiques realitzades en horari no presencial o durant la classe i intervencions a classe a petició del professor o voluntàriament o en tutorial /30%).

Per aprovar l'assignatura caldrà tenir aprovades les dues parts de la prova escrita final.

En totes les proves cal demostrar un bon coneixement del registre formal i de la normativa gramatical. D'acord amb els criteris acordats pel Consell del Departament de Filologia Catalana, el fet de cometre faltes de normativa en la prova final comportarà la qualificació de no apte, independentment de la nota del contingut. Igualment, en el treball pràctic final les errades de normativa compten negativament.

Resum de l'avaluació:

Aspecte de l'avaluació	% del resultat final
Activitats pràctiques i participació a classe	30 %
Prova final	70 %

70 %

BIBLIOGRAFIA

Referències bàsiques

Bastardas, Joan (1996): Diàlegs sobre la meravellosa història dels nostres mots, Barcelona, ed. 62.

Coromines, Joan (1983): Lleures i converses d'un filòleg, Barcelona: Club editor.

Coromines, Joan (1988-1991): Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana, Barcelona: Curial.

Martí i Castell, Joan (1990): Gramàtica històrica. Problemes i mètodes, València: PUV.

Moran, Josep (1994): Treballs de lingüística històrica catalana, Barcelona: PAM.

Russell-Gebbett, P. (1965): Mediaeval Catalan Linguistic Texts, Oxford.

Referències complementàries

Badia i Margarit, Antoni M. (1981): Gramàtica històrica catalana, València: 3 i 4.

Batlle, Mar-Martí, J.-Moran, J.-Rabella, J.A. (2016), Gramàtica històrica de la llengua catalana, Barcelona: PAB.

Casanova, Emili (1989): Gramàtica històrica catalana: Proposta dun mètode destudi, Caplletra, 6, pp. 7-20.

Casanova, Emili i Joaquim Martí (2000): Gramàtica històrica i Onomàstica, dins Júlia Butiñá Jiménez (coord.), Llengua Catalana III, Madrid: Universidad Nacional de Educación a Distancia, pp. 15-200.

Duarte, Carles i Àlex Alsina (1984): Gramàtica històrica catalana, Barcelona: Curial.

Gulsoy, Joseph (1993): Estudis de gramàtica històrica, Barcelona: PAM.

Moll, Francesc de B. (2006): Gramàtica històrica catalana, València: Universitat de València.

Pérez Saldanya, Manuel (1998): Del llatí al català. Morfosintaxi verbal històrica, València: PUV.

Rasico, Philip (1982): Estudis sobre la fonologia del català preliterari, Barcelona: PAM.

Recasens, Daniel, (2017), Fonètica històrica del català, Barcelona: IEC.

RECULL D'ARTICLES i I MATERIALS DEL DOSSIER.